

LEV HANZEL

## TVORIVÉ ROZVÍJANIE MARXIZMU-LENINIZMU V POLITIKE KOMUNISTICKEJ STRANY

Boj za uskutočnenie národných, sociálnych a kultúrnych túžob československého ľudu je nerozlučne spojený s činnosťou a zápasmi Komunistickej strany Československa. Neomylným kompasom revolučného dejstvovania strany po ťažkých a kľukatých cestách triedneho boja je teória marxizmu-leninizmu. V jej hlbokom pochopení, použití a tvorivom rozvíjaní na konkrétno-historické podmienky života našej vlasti tkvie koreň nepremožiteľnosti, sily a úspechov revolučného boja pracujúceho ľudu.

Strana neprestajne zdôrazňuje významnú úlohu: sústavne zvyšovať odbornú a ideologickú úroveň pracujúceho ľudu. Výstavba socializmu vyžaduje všestranne a hlboko vzdelaných ľudí. Musíme byť predovšetkým majstrami v svojom odbore. Inžinier či robotník, prírodovedec či historik, družstevník či agronóm — všetci bez rozdielu musia mať hlboké špeciálne znalosti. Ale nestačí iba odborné vzdelanie. Budovanie socializmu nemožno stotožňovať s úlohami kapitalistickej výstavby. Plánovitá socialistická výstavba, slúžiaca zvyšovaniu životnej a kultúrnej úrovne ľudu je všestranná, neobyčajne rýchla, prebieha uprostred zostrujúceho sa triedneho boja, musí lámať staré predsudky a prebojovávať víťazstvo nového vo verejnom živote. Socialistický človek rieši často spleť, svojou povahou celkom nové otázky, ktoré musí vedieť pomenovať zo zorného uhla celkovej výstavby socializmu.

Aby sme boli schopní správne konať, musíme nadobudnúť povedľa odborných znalostí hlboké vedomosti revolučnej ideológie. „Marxisticko-leninská veda je veda o vývojových zákonoch spoločnosti, najmä o vývojových zákonoch spoločnosti v období na prechode od kapitalizmu k socializmu.“<sup>1</sup> Iba učenie Marxa, Engelsa, Lenina a Stalina vyzbrojuje preto socialistických ľudí schopnosťou orientovať sa, posudzovať a riešiť celkové i dielové problémy, rozvážne a s istotou jednať za najrôznejších okolností. Znalosť marxis-

<sup>1</sup> Kl. Gottwald, *O kultúre a úlohách inteligencie*, Praha 1949, 61.

ticko-leninského učenia musí byť však úzko spätá s odbornými vedomosťami, má nimi prenikať. Teória musí byť úzko spojená s praxou. Len tak môže slúžiť svojmu účelu, iba tak sa nestane z marxizmu-leninizmu dogma, neživotné učenie, odtrhnuté od riešenia úloh socialistickej výstavby.

Ľudovodemokratický štát je nástrojom robotníckej triedy a pracujúceho ľudu v boji o výstavbu socializmu. Socializmus je však možné budovať a vybudovať iba na základe marxisticko-leninského učenia. Všetky iné „cesty“ k socializmu znamenajú vlastne reštauráciu kapitalizmu, kapituláciu pred buržoáziou. Je preto príkazom každodennej politickej a ideologickej činnosti bojovať za bezvýhradné víťazstvo marxizmu-leninizmu nad buržoáznou ideológiou. V triednych zápasoch dnešných čias môže vládnuť buď socialistickej alebo buržoázna ideológia — strednej cesty niet. Socialistická ideológia sa však môže rozvíjať a zvišťať iba v boji s buržoáznym svetonáhľadom. Úspechy vo výstavbe socializmu závisia teda v silnej miere od toho, ako rýchlo odstránime z mysli pracujúceho ľudu zvyšky buržoáznej ideológie, ako sa nám podarí zakoreniť v ľudových masách ideu marxizmu-leninizmu.

Nepriatelia ľudu vedia, že najmocnejšou zbraňou komunistickej strany je marxisticko-leninské učenie. Preto sa húževnate usilujú o jeho vyvrátenie, skomolenie, sfalšovanie. Boj proti všetkým formám falšovania a prispôbovania marxizmu-leninizmu záujmom kapitalistickej triedy je preto zákonitosťou vývinu komunistického hnutia.

Revízia marxizmu-leninizmu sa však neprejavuje vždy otvorene. Zastreťou, metafyzickou formou jeho falšovania je zotrvávanie na zastaralých poučkách, ktoré vyrástli za iných konkrétne-historických podmienok. Dogmatickí vykladači marxizmu považujú revolučnú teóriu za univerzálny kľúč, ktorým možno mechanicky odhaliť všetky pravdy. Majú sklon k hotovým šablónam, k mŕtvym abstrakciám, ktoré odvádzajú myslenie i konanie od konkrétnych špecifických úloh, od skutočného života. Považujú marxizmus za šablónu, podľa ktorej možno pristrihnúť fakty objektívneho života. Je prirodzené, že takýto metafyzický postoj k otázkam spojenia teórie s praxou môže viesť iba k nesprávnym záverom, ku zradcovskej činnosti v politickej praxi.

Komunistická strana bojovala vždy proti dogmatickému výkladu a používaniu marxizmu-leninizmu. Vychádzala pritom z vedeckej poučky, že pravda je konkrétna, že niet abstraktnej pravdy. Marxizmus vznikol v nerozlučnej spojitosti s konkrétnym životom a v súvislosti s ním sa tiež rozvíja. Revolučná teória a prax sa preto musí neprestajne opierať o konkrétny život a riešiť jeho problémy. V tom je práve sila revolučného boja robotníckej triedy proti silám buržoáznej reakcie, ktoré sa v svojej činnosti opierajú o nevedeckú, metafyzickú metódu.

Celé slávne dejiny revolučných bojov Komunistickej strany Československa sú príkladom neprestajného boja proti dogmatizmu v teórii i praxi, za tvorivé uplatňovanie a rozvíjanie marxisticko-leninského učenia.

#### MARXISTICKÁ DIALEKTIKA — ZBRAŇ REVOLUČNEJ POLITIKY

Zdrojom tvorivej, pretvárajúcej sily marxizmu-leninizmu je jeho revolučná dialektika. Marxistická dialektická metóda umožňuje komunistickej strane orientovať sa v situácii, riešiť teoretické i praktické otázky socialistickej výstavby, rozvíjať vedu i kultúru, uskutočňovať najsmelšie revolučné predsavzatia. Strana podáva svojou historickou činnosťou príklad a vzor bojového použitia a tvorivého rozvinutia materialistickej dialektickej metódy pri riešení otázok politického, hospodárskeho a kultúrneho života.

Všimnime si postup Komunistickej strany Československa v časoch boja proti fašistickému nebezpečenstvu. Nástupom fašizmu roku 1933 bola v Nemecku nastolená otvorená, brutálna, zverská diktatúra najreakčnejších, najšovinistickejších živlov finančného kapitálu. Naša republika sa dostala do bezprostredného smrteľného nebezpečenstva, a to tiež súčasným nástupom fašistických síl vo vnútri krajiny. Bola ohrozená národná sloboda Čechov a Slovákov, ba čo viac, sama existencia našich národov. Nastali časy, keď sa každý jednotlivec, všetky politické strany, všetky spoločenské triedy museli vyfarbiť, zaujať stanovisko k otázke národnej slobody, k otázke obrany republiky pred vnútorným i zahraničným fašistickým nebezpečenstvom.

Aká bola politika KSČ za tejto konkrétnej situácie? Vnútropoliticky navrhovali komunisti vytvoriť jednotný a ľudový front, ktorý by zjednocoval robotníkov, roľníkov, živnostníkov a inteligenciu, teda všetkých, ktorí mali záujem na udržaní národnej slobody, nezávislosti a demokratických práv ľudu, jednotný a ľudový front „všetkých demokratov, všetkých pokrokových živlov bez ohľadu na národnosť a stranícku príslušnosť, ľudový front práce, slobody a mieru”.<sup>2</sup> Strana vytýčila tieto požiadavky vnútornej obrany proti fašizmu: 1. splnenie sociálnych a hospodárskych požiadaviek pracujúceho ľudu miest a dedín; 2. zaručenie a rozšírenie demokratických práv ľudu, demokratizáciu verejného života; 3. zrovnoprávnenie všetkých národov Československa; 4. demokratizáciu armády, jej očistu od fašistických generálov.

Najdôležitejšou otázkou obrany republiky pred fašistickým Nemeckom bola jej zahraničnopolitická orientácia. Komunistická strana žiadala jedno-

<sup>2</sup> Kl. Gottwald, *Desať rokov*, Bratislava 1950, 13.

značne sa oprieť o Sovietsky sväz a jeho hrdinskú armádu. Opätovne dokazovala, že iba socialistická krajina robotníkov a roľníkov, krajina bez vykorisťovateľov môže zaručiť plnenie zmluvných záväzkov.

Komunistická strana sa teda politikou jednotného a ľudového frontu usilovala zjednotiť všetky sily, ktoré mali záujem na udržaní národnej slobody, na odrazení fašistického útoku zvonku i zvnútra krajiny. Skutočný život dokázal správnosť vnútropolitckej i zahraničnopolitickej línie komunistckej strany.

Dialektickým rozborom konkrétnej situácie určovala komunistická strana svoj postup aj v období národnooslobodzovacieho boja, keď slovenskí komunisti — prechodne organizačne osamostatnení — usilovali sa „zjednotiť šlachetné sily všetkých vrstiev národa na záchranu samého života a existencie slovenského národa, na vybudovanie slobodnej, nezávislej, samostatnej a demokratickej Československej republiky”.<sup>3</sup>

V. Široký vytýčil v motákoch, ktoré poslal roku 1942 z väzenia ilegálnemu Ústrednému výboru KSS, dialektickým rozborom medzinárodnej a vnútro politickej situácie a opierajúc sa o leninsko-stalinské princípy vedenia národnooslobodzovacieho boja politickú líniu strany v konkrétnej historickej situácii. Vychádzal pritom z analýzy vojensko-politickej situácie fašistického Nemecka a z polohy na Slovensku.

Takzvaný slovenský štát vznikol z úzkej spolupráce ľudáckej buržoázie s hitlerovským fašizmom. Vnútro politickú situáciu na Slovensku bolo preto možné správne hodnotiť iba v úzkej súvislosti s osudmi nacistického Nemecka. Slovensko sa nachádzalo v jeho politickom, hospodárskom a kultúrnom podruží. Bolo preto príkazom vtedajších čias bojovať za národnú slobodu a nezávislosť. Komunistická strana Slovenska vytýčila preto ako hlavnú úlohu: boj o národnú jednotu, o jednotný národnooslobodzovací front. Úlohou strany bolo každodenným presadzovaním rôznych foriem a metód národnooslobodzovacieho boja (partizánska vojna, sabotáže a pod.) aktivizovať Národný front, a to s cieľom, aby ľudové hnutie vyústilo v národné povstanie, ktoré by po boku Sovietskej armády zasadilo smrteľný úder nemeckému fašizmu. Završením tejto vývinovej etapy malo byť uskutočnenie národnej a demokratickej revolúcie a vytvorenie samostatného a nezávislého Československa.

Komunistická strana bojovala vytrvave za dôsledné a tvorivé uplatňovanie leninsko-stalinských princípov v slovenskom národnooslobodzovacom boji. Cieľom politiky Národného frontu bolo mobilizovať všetky protifašistické, národu verné sily do boja proti hitlerovskému Nemecku a jeho domácim prísluhovačom. Bolo prirodzenou úlohou strany zaistiť v tomto boji vedúcu

<sup>3</sup> Kl. Gottwald a V. Široký o našom odboji, Bratislava 1954, 34.

úlohu robotníckej triede ako národu a vlasti najvernejšej sily. Strana však kritizovala ako nesprávne snahy klásť nekomunistickým silám ako podmienku účasti v Národnom fronte priznanie vedúcej úlohy komunistickej strany, výslovné uznanie zásad triedneho boja, budúceho socialistického usporiadania republiky a pod. Komunistická strana nemôže získať vedúce postavenie voči spojencom v boji nadekretovaním. Musí si ho vy dobyť najdôslednejším a najobetavejším plnením úloh v národnooslobodzovacom boji. „Či slovenskí komunisti budú mať v slovenskom národnooslobodzovacom boji vedúcu úlohu, to závisí od toho, či si svojím politickým rozhľadom, svojou iniciatívou, rozhodnosťou, bojovnosťou a obetavosťou budú vedieť zabezpečiť vážnosť a autoritu v ostatných vrstvách národa.“<sup>4</sup> Preto kládli komunisti iba jednu, celkom prirodzenú podmienku pre účasť v Národnom fronte: bezvýhradnú ochotu spolupracovať a spolubojovať proti hitlerovskému fašizmu a jeho slovenským pomáhačom, za národnú slobodu a nezávislosť republiky.

Komunistická strana kritizovala aj iné prípady porušovania marxisticko-leninských princípov vedenia národnooslobodzovacieho boja, ktoré vyplynuli z metafyzického posudzovania situácie u nás i vo svete. V. Široký poukázal napríklad na to, že politike Národného frontu sa priečilo heslo „Sovietske Slovensko“, lebo prekážalo vytvoreniu najširšej národnej jednoty v boji za národné oslobodenie. Dejinné udalosti neprebiehajú náhodne, ale prísne zákonito, spojené závislosťou príčiny a dôsledku. Nie je možné preskočiť určité dejinné etapy, ktoré pripravujú ďalší vývin. Na ceste k socializmu nemohla robotnícka trieda prekročiť etapu národnooslobodzovacieho boja, lebo práve nemecký fašizmus bol činiteľom, ktorý predstavoval hlavnú prekážku na ceste pokroku a slobody, na ceste k uskutočneniu konečných cieľov robotníckej triedy.

Predpokladom vydobytia moci proletariátom v krajine, ktorá sa nachádza v národnej porobe, je vybojovanie národnej slobody a nezávislosti. Heslo „Sovietske Slovensko“ znemožňovalo za danej situácie širokú mobilizáciu národu verných síl, odrádzalo od účasti v Národnom fronte jednak buržoázne elementy, ako i zaostalejšie a v predsudkoch ešte žijúce vrstvy pracujúceho ľudu. Toto nečasové heslo zužovalo teda platformu Národného frontu, prekážalo plnému rozvinutiu národnooslobodzovacieho boja a rozširovalo koniec-koncov platformu fašistického nepriateľa.

Komunistická strana, ktorá vedeckým rozborom situácie tak vieryhodne hodnotila situáciu a vytýčila líniu politickej práce, dokázala tiež použitím marxistickej dialektickej metódy správne predvídať perspektívy budúceho vývinu. Poukazovala na to, že po dosiahnutí cieľov národnooslobodzovacieho

<sup>4</sup> Tamže, 139.

boja vstúpi Slovensko a tým aj politika strany do novej etapy vývinu: „Každá koncepcia má svoju dobu a pritom v dnešných časoch rýchleho spádu medzinárodných udalostí medzi jednotlivými fázami spoločenských zápasov niet španielskej steny, to jest: jedna etapa môže závratne rýchlo prechádzať do druhej etapy.”<sup>5</sup> Strana sa preto ideologicky, politicky a organizačne pripravovala, aby jednak včas spozorovala prechod do novej vývinovej fázy, jednak aby bola schopná viesť vývin k vyššej fáze a prispôbiť svoju politiku, požiadavky, heslá novým konkrétnym podmienkam. Tak sa vyzbrojovala strana už v období národnooslobodzovacieho boja na budúce úlohy prechodu národnodemokratickej revolúcie na revolúciu socialistickú.

Komunistická strana venovala vždy veľkú pozornosť taktickej otázke hsiel. Heslá, zodpovedajúce objektívnej situácii, môžu pôsobiť priaznivo na vytváranie podmienok pre splnenie revolučných úloh danej etapy. Nesprávne a nečasové heslá môžu byť oproti tomu brzdou revolučného vývinu. V. Široký skúmal napr. v smerniciach ilegálnemu ÚV KSS platnosť hesla „Za mier a slobodu”. Toto heslo bolo správne roku 1917 v boji ruského ľudu proti cárizmu, v čase prvej svetovej vojny, ktorá bola z oboch strán nespravodlivou, dobyvačnou vojnou. Bolo správne tiež v období príprav imperialistickej kontrarevolučnej vojny proti Sovietskemu sväzu. Toto heslo nebolo však už správne v období druhej svetovej vojny, keď naše národy bojovali, za rozhodujúcej pomoci Sovietskej armády, o svoje bytie a slobodu. V tomto období bola sloboda a nezávislosť našich národov nerozlučne spojená s vlasteneckou vojnou sovietskeho ľudu, s jeho víťazstvom nad hitlerovským Nemeckom. Strana nemobilizovala preto v týchto časoch pracujúci ľud do boja za mier, ale viedla ho do oslobodzovacej vojny po boku Sovietskeho sväzu. Aké heslo zodpovedalo najlepšie tejto konkrétnej situácii? Je jasné, že nie heslo „Za mier a slobodu”. Vzhľadom na to, že tisovsko-tukovská vláda sa aktívne zúčastňovala zločinného faženia proti Sovietskemu sväzu, jedine správnym heslom bolo „Za mier a priateľstvo so Sovietskym sväzom”! Jedine toto heslo vyjadrovalo historické ciele našich národov v boji proti nacistickému Nemecku a jeho domácim pomáhačom. Pomáhalo komunistickej strane mobilizovať ľudové masy do národnooslobodzovacieho boja, za priateľstvo a mier so Sovietskym sväzom.

V. Široký kritizoval v motáku z väzenia aj iné heslá Ohlasu KSS k 1. máju 1942, lebo neorientovali slovenský národ, ľud a robotnícku triedu na ústredné úlohy národnooslobodzovacieho zápasu. Poukázal na to, že mnohé z hsiel sú správne v každej situácii, ale v časoch, keď hlavnou otázkou politického života je otázka národného polozenia, sú tie heslá príliš abstraktné, neživotné, nekonkretizované na danú situáciu. Mnohé heslá neboli správne,

<sup>5</sup> V. Široký, *Za šťastné Slovensko v socialistickom Československu*, Bratislava 1952, 56.

lebo nezodpovedali skutočnosti, že „alfou a omegou všetkej činnosti musí byť v dnešnej situácii konkrétne formulovanie centrálnej úlohy, to jest heslá národnooslobodzovacieho boja so všetkými svojimi hlavnými a pobočnými úlohami”.<sup>6</sup>

Rozbor konkrétne-historickej situácie a vytyčovanie politiky a hesiel na základe tohto rozboru komunistickou stranou — sú vzorom správneho dialektického skúmania všestrannej súvislosti a závislosti spoločenských javov, vzájomnej spätosti príčiny a dôsledku, určovania hlavných súvislostí v spleti udalostí revolučných čias, ktoré prežívame.

\*

Komunistická strana používa marxistickú dialektickú metódu pri riešení najrôznejších otázok politického života. Vychádza napríklad z priaznivých medzinárodno-politických podmienok, za ktorých budujeme socializmus.

Povojnú medzinárodno-politickú situáciu charakterizuje predovšetkým, že Sovietsky sväz je silnejší ako kedykoľvek predtým. Jeho mohutnejšia politická, hospodárska i kultúrna sila je hlavnou oporou tábora mieru, demokracie a socializmu. Veľká krajina socializmu, Čínska ľudová republika a ľudovodemokratické štáty tvoria mocný protiimperialistický tábor, opierajúci sa o 900 miliónov slobodných občanov a nevyčerpatelné materiálne zdroje. Závažným činiteľom svetového mierového hnutia je národnooslobodzovacie hnutie koloniálnych a závislých krajín. V imperialistických štátoch rastie aktivita robotníckej triedy, ktorú vedú marxisticko-leninské strany. Svetová kapitalistická sústava prežíva všeobecnú krízu, úpadok a rozklad. Súčasne žijeme v znamení veľkého rozmachu medzinárodného robotníckeho hnutia.

Po druhej svetovej vojne došlo teda k základnej zmene v medzinárodnej situácii. Vieme, že vojny sú sprievodným zjavom imperialismu. Ale nové v situácii je, že o vojne či mieri nerozhodujú už imperialisti. Vzniklo organizované svetové mierové hnutie, ktoré úspešne bojuje za zachovanie mieru. Zastavenie vojnových akcií v Kórei a Vietname, stroskotanie politiky tzv. európskeho obranného spoločenstva, odpor proti znovuvyzbrojovaniu západného Nemecka, rast národnooslobodzovacieho hnutia vo všetkých svetadieloch — svedčia o svetodejinnom význame a sile mierového hnutia. Z týchto charakteristických črt medzinárodnej situácie vyplýva radostná perspektíva mieru, ktorá vytvára priaznivé podmienky pre našu socialistickú výstavbu.

Komunistická strana sa teda v každodennom boji o socializmus opiera o dialektický rozbor situácie, o súhrn všetkých podmienok, za ktorých strana žije. Jej politika poskytuje mnoho príkladov, ako pri riešení najdôležitejších

<sup>6</sup> Tamže, 59.

otázok socialistickej revolúcie všestranne zisťuje a skúma spojitosť a vzájomnú podmienenosť spoločenských a politických podmienok, tendencie ich vývinu a konkrétnu situáciu triedneho zápasu. Pritom strana rozlišuje podstatné a nevyhnutné podmienky od podradných a náhodných. Vychádza z marxisticko-leninskej zásady, že v určitom časovom období sa treba vždy sústrediť na riešenie hlavných problémov, ktorých splnenie vytvorí podmienky pre riešenie celého komplexu otázok určitého obdobia.

Komunistická strana Československa stanovila napr. opätovne marxistickou analýzou situácie najdôležitejšie úlohy, ktoré bolo potrebné predovšetkým splniť, aby sme postúpili vpred k socializmu. Na IX. sjazde KSČ roku 1949 vytýčil Kl. Gottwald v deviatich bodoch, na celoštátnej konferencii KSČ roku 1952 v desiatich bodoch hlavné úlohy, ktoré musíme riešiť na ceste k socializmu. Na X. sjazde KSČ roku 1954 sformuloval V. Široký tieto hlavné úlohy hospodárskej výstavby: 1. dosiahnuť v najkratšom čase podstatné zvýšenie pôdohospodárskej výstavby; 2. urýchlene rozširovať uhoľnú, energetickú a rudnú základňu; 3. zvýšiť a skvalitniť výrobu tovaru širokej spotreby; 4. podstatne zvýšiť úroveň práce železničnej a automobilovej dopravy; 5. upevniť v celom hospodárstve režim hospodárnosti.

Komunistická strana Slovenska a jej Ústredný výbor aplikujú zasa uznesenia Komunistickej strany Československa, ktoré boli vypracované „na podklade marxisticko-leninskej teórie a sú jej tvorivou aplikáciou v našich konkrétnych podmienkach”,<sup>7</sup> na slovenské pomery. Už na celoslovenskej konferencii KSS v Žiline roku 1945 vytýčila strana kľúčové úlohy v danej etape národnodemokratickej revolúcie na Slovensku, ktorých splnenie vytvorilo predpoklady pre ďalší vývin. IX. sjazd KSS roku 1950 načrtol hlavné úlohy plnenia päťročného plánu na Slovensku. X. sjazd KSS roku 1953 stanovil úlohy, na ktoré sa musí strana ako celok sústrediť, aby úspešne prebiehala socialistická industrializácia Slovenska. K. Bacílek rozviedol zasa v referáte *Zabezpečenie plnenia uznesení X. sjazdu KSČ na Slovensku*, ktorý predniesol na zasadnutí Ústredného výboru KSS 2. júla 1954, hlavné úlohy slovenských komunistov pri plnení generálnej línie strany. Tak tvorivo používa komunistická strana marxisticko-leninské učenie o hlavnom článku v súhrne konkrétnych podmienok hospodárskeho a politického života.

Marxistická dialektika učí, že triedny boj je hybnou silou vývinu antagonistických spoločností a tvorí vnútornú náplň tohto vývinu. Triedny boj je však svojím zameraním bojom nového proti starému, pokrokového proti reakčnému, rodiaceho sa proti odumierajúcemu. Revolučná činnosť komunistickej strany je preto neustálym bojom za nové a proti starému na všetkých úsekoch života.

<sup>7</sup> X. sjazd KSČ, Praha 1954, 8.

Nové socialistické zriadenie sa rodí v zápase s odumierajúcim kapitalizmom, v boji proti jeho zvyškom v hospodárstve, politike a idelógii. Musíme preto podporovať rast nového proti starému. Čo je nové? Nové je, čo neprestajne rastie a čomu patrí preto budúcnosť. Nová je robotnícka trieda, ľudovodemokratická vláda, socialistická industrializácia, družstevné hnutie roľníkov, socialistická veda a kultúra. Komunistickú stranu vidíme u diela všade, kde sa nachádzajú zárodky a koreňky nového, aby ich posilnila, pestovala, zaručila ich rast.

K rozhodujúcim činiteľom v boji za víťazstvo socializmu nad kapitalizmom patrí produktivita práce. Iba skutočnosti, že sa nám počas päťročnice podarilo — zavádzaním novej techniky a pokrokových pracovných metód, zvyšovaním kvalifikácie a tvorivou iniciatívou robotníkov, inžinierov a technikov — zvýšiť produktivitu práce o 60 %, vďačíme za mohutné zvýšenie životnej a kultúrnej úrovne. Najdôležitejšou metódou zvyšovania produktivity práce je socialistické súťaženie, ktoré je výrazom boja nového vzťahu k práci proti jej starému, buržoáznemu pojatiu. „Rozmach socialistického súťaženia v priemysle potvrdzuje, že robotnícka trieda chápe svoju historickú úlohu — úlohu vedúcej sily pri výstavbe socializmu. Práca sa u nás stále viac stáva vecou cti, hrdinstva a slávy.”<sup>8</sup> Socialistické súťaženie umožňuje rýchly rast kultúrno-technickej úrovne robotníckej triedy a roľníctva, zvyšuje výrobnosť práce, vedie k rozvoju všetkých odvetví hospodárstva a k zvýšeniu blahobytu pracujúceho ľudu. Zvýšenie produktivity práce je aj predpokladom rastu životnej úrovne pracujúceho roľníctva. Komunistická strana pripomína preto neustále malým a stredným roľníkom, že môžu zvýšiť úroveň dediny len tak, ak sa odvrátia od zastaralej, biednej minulosti a zamerajú svoje úsilie na nové, kolektívne formy poľnohospodárskej veľkovýroby.

Dôležitými metódami boja nového proti starému vo verejnom živote sú zásady demokratického centralizmu a kolektívnosti vedenia strany i masových organizácií pracujúceho ľudu. Princípy demokratického centralizmu a kolektívnosti rozhodovania pomáhajú mobilizovať členov strany a masy pracujúceho ľudu do plnenia úloh výstavby socializmu. Môžeme právom povedať, že na vedení ľudovodemokratického štátu sa zúčastňujú široké masy pracujúcich. V tomto je práve to nové a revolučné v socialistickej spoločnosti oproti kapitalistickému zriadeniu, v ktorom mala hospodársku a politickú moc v rukách malá hŕstka vykorisťovateľov.

Zásady demokratického centralizmu a kolektívnosti rozhodovania sú metódou, ktorou komunistická strana uvádza do života vedecké učenie o rozhodujúcej úlohe ľudových mas v histórii, ktoré je v protiklade lži vedeckému

<sup>8</sup> Tamže, 52.

buržoáznemu náhľadu o určujúcej úlohe vynikajúcich jedincov, výrazom boja nového proti starému v ľudovodemokratickej spoločnosti. Komunistic-  
ká strana zdôrazňuje, že v socialistickej spoločnosti nemožno pestovať kult  
osobnosti. Aj najschopnejší jedinec je múdry iba vtedy, ak sa opiera o mú-  
drosť strany a ľudových mas. Význačnou historickou osobnosťou sa stáva  
iba osoba, ktorá je úzko spojená s pracujúcim ľudom, s revolučným bojom  
robotníckej triedy, ktorá sa v praktickej činnosti opiera o masy a v radoch  
strany sa zúčastňuje boja za pokrokové ciele našej spoločnosti.

Výrazom boja nového proti starému v spoločenských vzťahoch je metóda  
kritiky a sebakritiky, ktorá je základnou podmienkou výstavby socializmu.  
Musí nám byť „jasné, že kritika nie je móda, zavedená dočasne do stránic-  
kych organizácií, že je to jeden z princípov našej politiky, že je to zbraň  
veľmi ostrá a veľmi potrebná na odstránenie nedostatkov“.<sup>9</sup> Kritika a seba-  
kritika vnáša neúprosnosť do boja proti nedostatkom, zväčšuje zodpoved-  
nosť v práci, pomáha prekonávať jej zastaralé metódy. Mobilizuje ľudové  
masy do riešenia týchto úloh. Kritika a sebakritika je dôležitým prostried-  
kom výchovy pracujúceho ľudu vo vedení štátu, v boji proti všetkému zasta-  
ralému a prežitému. Prebúdza a objavuje nadaných pracovníkov z ľudu.  
Je najdôležitejším prostriedkom na zlepšenie a upevnenie ľudovodemokra-  
tického štátneho aparátu. Pomáha prekonávať jeho byrokratizmus, skost-  
natenosť, rutinu, povrchnosť k potrebám pracujúceho ľudu — vlastnosti to,  
ktoré sú prežitkom buržoázneho zriadenia. Kritika a sebakritika je teda  
mocnou zbraňou nového a revolučného v boji proti starému a reakčnému.

Niet úseku života, kde by komunistická strana nebola zasiahla v záujme  
nového a pokrokového, do boja proti starému, konzervatívnemu, reakčnému.  
Vedie napr. vedeckých pracovníkov do riešenia úloh výstavby socializmu.  
Zdôrazňuje pritom, že veda môže slúžiť socialistickej spoločnosti len tak,  
ak sa jednoznačne postaví na pozície marxisticko-leninského svetonáhľadu  
a vykorení nevedeckú buržoáznu ideológiu. Strana nabáda tiež kultúrnych  
pracovníkov, spisovateľov a umelcov, aby sa orientovali na problémy socia-  
listickej výstavby, aby sa jej zúčastnili, ju ovplyvňovali a urýchlili. Túto  
úlohu môžu kultúrni pracovníci však splniť iba bezvýhradným zapojením  
sa do boja za všetko pokrokové a nové, do boja proti všetkému reakčnému  
a zastaralému v ľudovodemokratickej spoločnosti. Komunistická strana ve-  
die teda dôsledne pracujúci ľud do boja proti všetkému starému, za nový  
socialistický život. Upozorňuje, že bojovať za nové znamená predovšetkým  
oprieť sa o ideológiu robotníckej triedy a jej tvorivým rozvíjaním pristupovať  
k riešeniu celkových i dielových otázok socialistickej výstavby.

<sup>9</sup> K. Bacílek, *Zabezpečenie plnenia uznesení X. sjazdu KSČ na Slovensku*, Praha  
z 3. júla 1954.

Marxisticko-leninské učenie o triednom boji, ktorý povedie zákonite k zániku kapitalizmu a k definitívnemu víťazstvu socializmu, je základom vedeckého komunizmu. Teoretická i praktická činnosť Komunistickej strany Československa dokazuje, že bez učenia o triednom boji nemôžeme pochopiť spoločenský vývin. Každé historické obdobie predstavuje dlhú vývinovú etapu, zahrnuje v sebe veľké množstvo foriem života, udalostí a učení. V tomto množstve foriem a prejavov spoločenského života sa môžeme vedecky správne vyznať len vtedy, ak sa správame jednoznačne základnou požiadavkou historického materializmu: ak vieme chápať rozdelenie spoločnosti na triedy, zmeny foriem triednej moci, ak sa vieme z hľadiska triedneho boja, z konfliktov triednych zápasov orientovať v hospodárskych, politických a kultúrnych javoch spoločenského života.

Kým komunistická strana hlása nezmieriteľnosť triednych protirečení medzi proletariátom a buržoáziou, usilujú sa zástancovia meštiactva dokázať buď nejestvovanie triednych protikladov, alebo aspoň možnosť ich zmierlivého riešenia. Najnebezpečnejšími hlásateľmi triednej harmónie medzi robotníckou triedou a buržoáziou sú ideológovia sociáldemokratizmu. Zastierajú triedny charakter meštiackej demokracie a vyhlasujú ju za najvhodnejšiu cestu prechodu od kapitalizmu k socializmu. Odmietajú každú formu diktatúry proletariátu. Pravicový socialista Ivan Dérier napísal, že diktatúra „môže byť hádam sociálnou despociou, ale nikdy to nie je socializmus. Pojem socializmu je nerozlučne spojený s demokraciou. Socializmus nemôže byť diktátorský, ale len demokratický“. Hlásal teda meštiackodemokratickú „cestu“ k socializmu.

Meštiacka demokracia je však zamaskovaná forma diktatúry buržoázie. Zastávať náhľad, že jej „zdokonalenie a dobudovanie“ môže viesť k socializmu, znamená v podstate bojovať proti socializmu, za záujmy buržoázie v robotníckom hnutí. Prechod od kapitalizmu k socializmu je možný iba revolučnou cestou. Revizionistickí falšovatelia marxizmu hlásajú však evolučnú cestu k socializmu. Ivan Dérier napísal, že opravdový socialista „nesmie špekulovať na katastrofický beh udalostí... Musí pracovať tak, aby nemuselo dôjsť ku katastrofám“. Odporúča preto robotníckej triede spolupracovať s buržoáziou a evolučnou cestou sa usilovať „dostať“ k socializmu. Historická skúsenosť však presvedča, že žiadna spoločenská trieda neodišla drobrovoľne z javiska dejín, ale každá musela byť odstránená revolučnou cestou. Hlásať evolučnú cestu k socializmu znamená vzdať sa vlastne socializmu, bojovať za udržanie kapitalizmu. „Tak je reformizmus najnebezpečnejšou agenciou finančného kapitálu v radoch proletariátu.“<sup>10</sup> Jeho tried-

<sup>10</sup> Kl. Gottwald, *Spisy* I, Bratislava 1951, 226.

nou úlohou je rozbíjanie a znemožňovanie bojovej jednoty robotníckej triedy, aktívny boj proti socializmu a za udržanie kapitalizmu, príprava imperialistickej vojny proti Sovietskemu sväzu a krajinám ľudovej demokracie. Vyvolávaním sociálnych ilúzií, hlásaním triedneho mieru, viery v buržoázu spoločnosť, politiky „tretej sily“, prípravou vojny pod pacifickými frázami a pod., je reformizmus pôvodcom fašizmu a jeho triednym doplnkom. „Reformizmus a fašizmus — to sú dve stránky tej istej veci a za určitých okolností splyývajú v jedno.“<sup>11</sup>

Komunistická strana viedla preto vždy húževnatý zápas proti oportunizmu a reformizmu na všetkých frontoch. Bojuje proti nemu aj dnes, keď sociáldemokratizmus v nových podmienkach triedneho boja, v období budovania socializmu zmenil formy svojho pôsobenia, pričom jeho triedna podstata zostala nezmenená. V čom spočíva dnes nebezpečenstvo sociáldemokratizmu? Spočíva predovšetkým v tom, že hlása a v praxi uplatňuje buržoáznodemokratické náhľady, oportunistické stanovisko v otázkach výstavby strany, anarchistickej nedisciplinovanosti, pasivity členov a masových organizácií, odmietanie kritiky a sebakritiky. Sociáldemokratizmus neuznáva leninskú zásadu demokratického centralizmu, bez uplatňovania ktorej nemôže stáť revolučná strana na čele ľudových mas. Prejavuje sa tiež sektárskym postojom k roľníctvu a inteligencii, pričom na jednej strane rozbíja spojenectvo robotníckej triedy s pracujúcim roľníctvom, na druhej strane však upevňuje pozície dedinských boháčov. Usiluje sa tak otriasť samými základmi ľudovodemokratickej spoločnosti.

Kontrarevolučnou zbraňou je aj hlásanie rovnostárstva, ktoré sa prieči socialistickému princípu odmeňovania podľa zásluhy. Uplatňovaním tejto malomeštiackej zásady sa usilujú nepriatelia ľudu rozvrátiť ľudovodemokratické hospodárstvo a vytvoriť podmienky pre reštauráciu kapitalizmu. Na úseku ideologickej práce sa prejavuje sociáldemokratizmus zmierlivosťou k nepriateľským ideológiám, falšovaním a vulgarizovaním marxisticko-leninského učenia, predovšetkým idealistickým vysvetľovaním otázok štátu, socialistickej revolúcie, diktatúry proletariátu a národnostnej otázky. Falšovanie marxisticko-leninského učenia o triednom boji vedie zákonite k nevedeckým záverom a k zradnej politickej praxi. Komunistická strana učí preto bojovať proti všetkým formám falšovania marxizmu-leninizmu, nech sa už toto týka jeho filozofických a ekonomických náhľadov, učenia o triedach, štáte a revolúcii, o výstavbe socializmu atď. Príkladom neúprosnej a vedeckej kritiky protimarxistických náhľadov a súčasne vzorom tvorivého rozvíjania marxisticko-leninskej teórie triedneho boja je rozdrvenie buržoázno-nacionalistických zradcov v Komunistickej strane Slovenska.

\*

<sup>11</sup> Tamže, 198.

Nacionalistickí zradcovia sa opierali pri kontrarevolučnom posudzovaní otázok triedneho boja predovšetkým o nevedecké poňatie spoločenskej triedy. V Dave, orgáne to buržoáznonacionalistických renegátov čítame, že trieda „je jednota ľudí, stvorená spoločnými hmotnými alebo ideovými záujmami“. Táto formulácia falšuje základnú poučku historického materializmu, podľa ktorej určujúcou silou spoločenského vývinu sú podmienky materiálneho života spoločnosti, a to v prvom rade spôsob výroby materiálnych statkov. Buržoázni nacionalisti nepovažovali za charakteristickú črtu spoločenskej triedy vzťah k výrobným prostriedkom, úlohu v spoločenskej organizácii práce a spôsob získavania podielu zo spoločenského bohatstva, ale ľubovoľné hmotné, ba dokonca ideové záujmy.

Davisti a iní oportunisti, zdôvodňujúc pomocou tejto alebo pomocou podobných nevedeckých definícií „teoreticky“ svoju zradnú politiku spolupráce s buržoáziou, dokazovali, že na Slovensku nie je vlastne buržoázia, ale iba drobní pracujúci ľudia. Aj banky predstavovali ako banky pracujúceho ľudu. Tento náhľad, falšujúci skutočnosť, pomáhal zdôvodňovať zbytočnosť triedneho boja, možnosť spolupráce s buržoáziou, ktorú vraj treba a možno získať pre socializmus. Znamenal v podstate úsilie o kapituláciu robotníckeho hnutia pred záujmami meštiactva.

Komunistická strana podrobila revizionizmus buržoázných nacionalistov hlbkej kritike. Poukázala na to, že jeho nositelia — Clementis, Husák a Novomeský — nevedeli nikdy opustiť triedne stanovisko malomeštiactva. V najdôležitejších etapách vývinu revolučného hnutia zastávali protimarxistické náhľady a dostávali sa na pozície kontrarevolúcie. Predstavovali v podstate ľavé krídlo slovenskej buržoázie. Z tejto ich triednej pozície vyplývalo, že nezastávali stanovisko revolučného boja za zvrhnutie kapitalizmu, ale usilovali vlastne o zmierenie proletariátu s buržoáziou.

Korene zradcovskej činnosti buržoázných nacionalistov treba hľadať už v minulosti. Roku 1932 sa zúčastnili Clementis a Novomeský tzv. sjazdu mladej slovenskej generácie. Predstavitel ľudákov Zvrškovec zaujal na sjazde toto stanovisko k revolučnému robotníckemu hnutiu: „Socializmus so zvláštnym nadšením rozhlasuje koniec kapitalizmu. Nič na tom niet. Requiem je predčasné. Kapitalizmus neprežíva svoje posledné dni, ale fázu obrodovania.“ Napriek ľudáckemu charakteru sjazdu zaujal k nemu Clementis kladné stanovisko. Prehlásil, že jeho hlas ponesie ešte dlho stopy v slovenskom politickom živote. Výsledok sjazdu mal podľa neho o to väčší význam, „keď uvážime, z akých myšlienkových žriedel vyšiel plán poriadat sjazd „celej“ slovenskej mladej generácie, bez ohľadu na politické vyznanie jej príslušníkov. Teórie o totožnosti záujmov celého Slovenska — vzniknuté ako protiklad možného nacionálno-revolučného hnutia — to boli, ktoré umožnili prístup tak nám, ako aj konzervatívnej pravici“ — tak hodnotil

Clementis toto podujatie reakcie. Žiadal teda nie triedny boj, ktorého cieľom je zvrhnutie vlády kapitalistov a veľkostatkárov, ale triedny mier, harmóniu záujmov vykorisťovateľov a vykorisťovaných, ktorá je životným záujmom meštiactva. Stál už vtedy na zradnej ideologickej platforme buržoázie.

Podobné kontrarevolučné stanovisko zaujali Clementis a Novomeský aj na sjazde slovenských spisovateľov roku 1936. Bratali sa s reakcionármi typu T. J. Gašpara, zrádzajúc záujmy robotníckeho hnutia. L. Novomeský, hovoriac na sjazde o orientácii našej kultúry, žiadal, aby si táto „uchovala tradíciu svojho zemepisného miesta“, t. j. aby bola prostredníkom medzi východom a západom. Zdôvodňoval túto požiadavku tým, že aj tak podlieha „veľkolepý“ proces stierania hraníc medzi Východom a Západom, že dochádza k syntéze „nových myšlienok, vyjadrujúcich podstatné túžby človečenstva tzv. východu a kultivovanosti tzv. západu“. Táto Novomeského línia predstavuje oportunistickú teóriu zmierňovania, odumierania triedneho boja, postupného stierania rozdielov medzi východom (t. j. socialistickým Sovietskym sväzom) a západom (t. j. imperialistickými krajinami). Hľása možnosť postupného prechodu kapitalistických krajín k socializmu bez revolúcie, evolučnou cestou. Ba tvrdí, že tento proces už prebieha. Staví sa tak na stanovisko reformizmu, falšuje marxisticko-leninské učenie v triednom boji a revolúcii. Literárny kritik R. Brtáň charakterizoval v Slovenských smeroch priebeh tohto sjazdu takto: „Sjazd spisovateľov, akokoľvek jeho členovia sú rozcapartení politicky, konfesiónálne, či svetonázorove prevolaním atď., vyznel harmonicky družne. Z polarít dvoch síl sa upravovala zlatá stredná cesta. Debata o rezolúcii sa ukázala napokon zbytočnou a boli vlk sýty a baran celý.“ Hľadanie „zlatej“ strednej cesty, zmierovanie proletariátu s buržoáziou pri zachovaní triedneho panstva kapitalistov — to bola celoživotná línia činnosti buržoáznonacionalistických renegátov.

Nacionalistickí revizionisti falšovali sústavne marxisticko-leninské učenie o triedach, triednom boji, štáte a revolúcii. Vieme, že najostrejšiu formu nadobúda triedny boj v období revolúcie. Je dôležité mať jasno, čo je revolúcia. Komunistická strana nazýva revolúciou proces prevzatia moci pokrokovou triedou, zvrhnutím panstva vládnucej triedy. Husák, vysvetľujúc túto otázku, nenachádza vhodnú odpoveď u klasikov marxizmu-leninizmu. Dovoláva sa buržoázneho ideológa F. X. Šaldu a v súhlase s ním tvrdí, že revolučnosť predpokladá revolučnú ideológiu a hlavným znakom tejto „je jej uvedomelá a dôsledná protihistoričnosť“. Zastáva teda idealistické stanovisko, že revolúcia je protihistorická, teda nie nutná, nie zákonitosťou spoločenského vývinu. Staví sa tým na pozície obrany kapitalizmu.

Z nepochopenia podstaty revolúcie vedie cesta zákonite ku chybnnej praxi v období revolúcie. Tak napr. Husák, vychádzajúc z buržoázneho ponímania revolúcie, vytyčoval protimarxisticky ciele našej národnodemokratickej revo-

lúcie. Hlásal, že udržanie národnej samobytnosti „má byť prostriedkom, cestou k širokému ľudskému dorozumeniu“. Úlohou národnodemokratickej revolúcie bolo teda, podľa Husáka, zastriť triedne protirečenia, vytvoriť harmóniu tried v lone slovenského národa. Toto hľadisko uplatňovali buržoázni nacionalisti aj v politickej činnosti.

Ak hovoríme o revolúcii, máme na mysli dobytie nielen politickej, ale aj hospodárskej moci. To platí predovšetkým o socialistickej revolúcii, v ktorej sa robotnícka trieda usiluje o základnú prestavbu spoločnosti. Nacionalistickí zradcovia zastávali iné stanovisko. Husák a jeho spoločníci odmietali za Slovenského národného povstania každý zásah do vlastníckych pomerov, napr. začatie pozemkovej reformy — i keď povaha národnodemokratickej revolúcie nájstojčivo vyžadovala energické zásahy proti zradným kapitalistom a veľkostatkárom. Všetko má vraj svoj čas a otázky sociálne a hospodárske prídu na rad až neskôršie — chlácholil Husák ľud, ktorý žiadal revolučné zásahy do vlastníctva ľudáckych prisluhovačov hitlerovského režimu.

Buržoázni nacionalisti, opierajúc sa o oportunistickú teóriu harmónie medzi buržoáziou a proletariátom, robili zámerné ústupky buržoázii. Prepúšťali dobrovoľne pozície, ktoré už dobyl proletariát, do rúk triedneho nepriateľa. Presadzovali napr. kontrarevolučnú zásadu tzv. parity v orgánoch národnodemokratickej revolúcie. Podporovali za Slovenského národného povstania vytvorenie meštiackej Demokratickej strany, hoci v tých časoch neboli pre jej založenie predpoklady a u zbabelej a prestrašenej buržoázie ani chuť na jej zakladanie. Prítom zradne nástojili na tom, že na Slovensku nesmú byť viac ako dve politické strany. Vytvorili tým — v súhlase so záujmami buržoázie a v dohode s ňou — základňu pre neskôršie zjednotenie všetkých protipokrokových síl v jednej politickej strane. Koncepcia dvoch politických strán bola zákonným dôsledkom malomeštiackeho stanoviska k otázkam triedneho boja. Vychádzala z protimarxistickej predstavy, že v oslobodenej republike nebude triedny boj a je preto zbytočné usilovať sa o hegemoniu proletariátu v národnodemokratickej revolúcii.

Nacionalistickí renegáti zrádzali v Slovenskom národnom povstaní sústavne záujmy pracujúceho ľudu. Presadili do politickej línie strany náhľad, ktoré mali negatívny vplyv na priebojnosť národnooslobodzovacej vojny. Marxizmus-leninizmus učí, že povstanie sa musí viesť dôsledne a nekompromisne, má byť neustále v útoku, dosahovať bez prestania úspechy, nesmie mať zmlovanie s nepriateľmi. Každý iný postup v revolučnom boji vedie zákonite k porážke. Nacionalistickí pomáhači buržoázie sa však obávali revolučnej iniciatívy más a brzdili ju. Uprostred Slovenského národného povstania vydal napr. Husák nariadenie, že zatýkať, zašťovať a väzniť môžu iba súdy a orgány civilnej bezpečnostnej služby. „Národné výbory zatýkať nemajú“ — volá starostlivo Husák, chrániac nepriateľské živly, ktoré roz-

hľodávali zázemie povstania. Starostlivosť o bezpečnosť povstaleckého územia zverili buržoázní nacionalisti úradníkom a sudcom tzv. slovenského štátu. Znemožňovali tak rozvinutie revolučnej iniciatívy más a brzdili úspešné uskutočňovanie cieľov povstania.

Najdôležitejšou otázkou revolúcie je problém štátnej moci. Medzi komunistickým vedením odboja a londýnskou buržoáznou vládou sa viedli najostrejšie diskusie práve v otázke národných výborov. Komunistická strana Československa zastávala náhľad, že bez rozbitia starého byrokratického štátneho aparátu a bez odovzdania moci ľudu prostredníctvom národných výborov — nemožno zaistiť ľudovodemokratický vývin Československej republiky. V boji o prevzatie štátnej moci národnými výbormi a o rozbitie fašistického štátneho aparátu v národnodemokratickej revolúcii sa v silnej miere rozhodovalo o budúcnosti republiky: či sa bude vyvíjať k socializmu alebo či sa vráti do buržoáznodemokratických čias. Nacionalistickí renegáti zastávali v otázke štátu náhľady, ktoré pomáhali upevňovať pozície buržoázie. Usilovali sa zoslabiť význam národných výborov, obmedziť pole ich pôsobnosti a ponechať v podstate moc v rukách bývalých okresných náčelníkov a notárov. Necháпали národné výbory ako orgány ľudovej moci, ale iba ako prechodné ustanovizne bez väčšieho významu. Pomáhali tým buržoázii zachraňovať jej štátny, vykorisťovateľský aparát.

\*

Antimarxistické náhľady nacionalistov v otázkach triedneho boja ich priviedli aj k prebojovávaniu záujmov buržoázie v období výstavby socializmu. Na ceste k socializmu sa triedny boj zostruje. Čím beznámejšia je situácia bývalých vládúcich tried a čím väčšie sú úspechy vo výstavbe socializmu, tým ostrejšie formy nadobúda triedny zápas. Komunistická strana sa musí preto v každodennej činnosti opierať o túto zákonitosť spoločenského vývinu. Zvyšovanie bdelosti a ostrážitosti je dôležitým príkazom týchto čias. Husák a Novomeský zastávali však kontrarevolučný náhľad, že triedny boj na ceste k socializmu odumiera a uplatňovali ho aj v politickej praxi. Brzdili sústavne znárodňovanie priemyslu. Hľasali bucharinovskú teóriu, že dedinskí boháči sú „oporou“ socializmu na dedine. Odovzdali mnohé jednotné roľnícke družstvá do ich rúk. Skúsenosť ukazuje, že zostrovanie triedneho boja nastáva hlavne v súvislosti s prechodom dediny k vyšším formám výroby. Nacionalistickí odpadlíci popierali túto marxisticko-leninskú poučku. Usilovali sa po titovskom vzore vydať malých a stredných roľníkov na pospas dedinským boháčom, najnebezpečnejším to nepriateľom socializmu. Podkopávali tak priateľstvo robotníckej triedy s malými a strednými roľníkmi, bez ktorého nie je možné budovať socializmus. Usilovali sa tým zvrátiť vývin v Československu späť ku kapitalizmu.

Z nevedeckého vysvetľovania otázok triedneho boja vyplýval aj povýšenecký pomer buržoázných nacionalistov k robotníckej triede. Nepovažovali ju za schopnú byť vedúcou silou revolúcie a socialistickej spoločnosti. Za hlavnú silu výstavby socializmu vyhlasovali inteligenciu. Vychádzajúc z protimarxistickej definície spoločenskej triedy povýšili inteligenciu na samostatnú triedu a vyhlasovali ju za určujúceho činiteľa progresívneho vývinu ľudstva. Nazývali ju opätovne seizmografom spoločenského života, organizátorom spoločnosti a spoločenskej práce. V Dáve nachádzame napr. túto definíciu inteligencie ako samostatnej spoločenskej triedy: „Čo inteligenciu spája v triedu — to je kultúra, ktorá sa marxizmom označuje slovom ideológia, pod ktorou rozumieme: filozofiu, vedu, umenie, právo, politiku, náboženstvo atď.“ Z tohto povýšenia inteligencie na samostatnú triedu, z tohto nadradzovania duševnej práce nad produktívnu prácu — je zákonite už len krok k nedoceneniu vedúcej úlohy robotníckej triedy.

Komunistická strana učí neochvejne bojovať o hegemoniu proletariátu v každom revolučnom hnutí. Opätovne zdôrazňuje, že historické miesto proletariátu v meštiackej spoločnosti, okolnosť, že nevlastní výrobné prostriedky, ale je buržoáziou vykorisťovaný, jeho početnosť, koncentrovanosť a význam v spoločenskej výrobe — robia ho najdôslednejšou revolučnou silou ľudských dejín. Iba proletariát a jeho komunistická strana majú preto vlastnosti a silu, ktoré ich uschopňujú mobilizovať pracujúce masy do boja proti kapitalistickej spoločnosti, za výstavbu komunizmu. L. Novomeský však ukladal roku 1946 inteligencii viesť robotnícku triedu a pracujúci ľud, lebo vraj inteligencia „ho musí naučiť počiatočným krokom, kde by bol neistý, aby čo najmenej padal“. Tento kontrarevolučný náhľad slúžil rozvracaniu robotníckeho hnutia, znemožňoval pracujúcej inteligencii zaujať miesto v radoch pokrokového hnutia, vŕhal ju do náručia buržoázie.

Inteligencia je v meštiackej spoločnosti prevažne zneužívaným nástrojom buržoázie. Odstránenie kapitalistického zriadenia je preto jej životným záujmom. Iba socialistický poriadok dáva pracujúcej inteligencii možnosti všestranného uplatnenia a rozvinutia tvorivých síl. Je preto jej záujmom bojovať pod vedením robotníckej triedy za odstránenie vykorisťovateľských poriadkov, za nastolenie socializmu.

Logickým dôsledkom neleninského postoja nacionalistov k robotníckej triede je podceňovanie úlohy komunistickej strany. Buržoázni nacionalisti zastávali koncepciu, podľa ktorej strana „nebola chápaná ako strana robotníckej triedy a iných pracujúcich vrstiev, ale v podstate ako strana ľavej, maloburžoáznej inteligencie, ktorá občas prízvukuje, že háji i záujmy robotníctva“.<sup>12</sup> Nie náhodou zradca Husák, hovoriac o strane a jej úlohách,

<sup>12</sup> V. Široký, c. d., 193.

nenachádza vysvetlenie v dielach klasikov marxizmu-leninizmu. Odvoláva sa pri protivedeckej analýze tejto otázky na predstaviteľa českej buržoázie dr. E. Beneša. Benešovými slovami sa usiluje vysvetliť ciele a program revolučnej strany proletariátu! Čo môže výstižnejšie dokázať hĺbku zrady nacionalistických renegátov? L. Novomeský sa k tomu ešte usiluje nahradiť marxizmus-leninizmus, ideológiu komunistickej strany, po titovskom vzore akousi novou ideológiou „slovenského komunizmu“, ktorá podľa neho nemá byť ideológiou jednej strany, ale ideológiou celého národa, všetkých tried bez rozdielu. K takým koncom sa dopracovali nacionalistickí agenti buržoázie.

Komunistická strana rozdrvila pevnou rukou zradnú skupinu buržoázných nacionalistov. To posilnilo jej ideovú jednotu a akčnú schopnosť. Strana stojí pevne na čele robotníckej triedy a pracujúceho ľudu v boji o výstavbu socializmu. Je organizátorom socialistického priemyslu a pôdohospodárstva, vedy a kultúry, socialistickej disciplíny a morálky. Môže plniť úlohu revolučného predvoja nás, lebo je budovaná na nepremostiteľných ideových, organizačných a taktických princípoch marxizmu-leninizmu.” „Sila komunistickej strany je v marxisticko-leninskej teórii, ktorou sa naša strana riadi v celej svojej činnosti.”<sup>13</sup>

#### ZA TVORIVÉ UPLATŇOVANIE MARXISTICKO-LENINSKÝCH NÁRODNOSTNÝCH PRINCÍPOV

Otázky spolunažívania medzi českým a slovenským národom patria k najväčším politickým problémom. Komunistická strana Československa bojovala vždy za bratský pomer Čechov a Slovákov, proti všetkým, ktorí sa ho usilovali narušiť. Klement Gottwald napísal, že „ponímanie nacionálnych otázok podriaďujeme my, komunisti, základným otázkam pokroku, triedneho boja”.<sup>14</sup> Komunistická strana sa pridrižovala vždy tejto marxisticko-leninskej zásady. Bojovala proti kontrarevolučným náhľadom v národnostnej otázke na viacerých frontoch: proti ideii tzv. československého národa, proti ľudáckemu separatizmu a proti buržoáznemu nacionalizmu vo vlastných radoch.

Ideológia čechoslovakizmu bola nástrojom najreakčnejšej časti českej buržoázie, ktorá mala svojich predstaviteľov vo vládnych stranách, a to aj v sociálnej demokracii. Česká buržoázia, hospodársky silnejšia ako jej slovenskí konkurenti, chcela urobiť zo Slovenska pôdohospodárske zázemie svojho priemyslu a žriedlo lacných pracovných síl. Zdôvodňovala svoju imperiali-

<sup>13</sup> Plenárne zasadnutie ÚV KSČ 3.—5. XII. 1953, Praha 1953, 6.

<sup>14</sup> Kl. Gottwald, *Za večné bratstvo Čechov a Slovákov*, Bratislava 1949, 49.

stickú politiku myšlienkou jednotného československého národa. Usilovala sa ňou dokázať, že má historické právo na vykorisťovanie Slovenska.

Teória o národnej jednote Čechov a Slovákov, o takzvanom československom národe sa zakladala na náhľade, že Česi a Slováci tvoria jednotný, nerozdielny československý národ. Reformista J. Dérer napísal: „My Čecho-slováci tvrdíme, že je tu jeden národ československý s dvoma rovnoprávnymi a rovnocennými vetvami, českou a slovenskou, z ktorých každá, v rámci spoločného národného celku a ovládaná spoločnou jednotiacou myšlienkou, pestuje si svoju vlastnú reč, kultúru a svojráz.“ Slovenskí pravicoví socialisti zastávali teda rovnaké stanovisko voči slovenskému národu a proletariátu ako českí finanční kapitalisti. Propagovaním a uskutočňovaním teórie čechoslovakizmu napomáhali vykorisťovaniu slovenského pracujúceho ľudu. Ich zradcovský postoj bol logickým dôsledkom oportunistickej politiky spolupráce s kapitalistami vo vláde, parlamente, fabrikách a v celom verejnom živote.

Komunistická strana však videla jasne triedného nepriateľa. Dokazovala, že česká buržoázia vykorisťuje rovnako český i slovenský ľud, a viedla ho preto do spoločného boja proti českému imperializmu a proti jeho ideí československého národa, ako aj proti zradnej politike pravicových socialistov.

Slovenský pracujúci ľud podliehal však dvojitému vykorisťovaniu. Zdierali ho aj slovenskí fabrikanti, bankári a veľkostatkári. Ľudácka časť slovenskej buržoázie sa nechcela zmieriť so skutočnosťou, že sa musela deliť o zisky s českými kapitalistami. Usilovala sa vybojovať si monopol na vykorisťovanie pracujúceho ľudu Slovenska. Zdôvodňovala toto úsilie ideológiou ľudáckeho klerikalizmu. Vyvolávala bezuzdný protičeský šovinizmus, stotožňujúc ľžive českých kapitalistov s celým českým národom. Zneužívala aj náboženské cítenie ľudových mäs. Ľudáci žiadali najprv „autonómiu“ Slovenska v rámci Československej republiky. Komunistická strana poukazovala na to, že „ľudácki vodcovia videli v hesle „autonómia“ výborný prostriedok pre získavanie širokých vrstiev ľudu pre svoje vlastné záujmy...“<sup>15</sup> V období nástupu fašizmu nastolili ľudáci otvorene požiadavku vytvorenia „samostatného“ slovenského štátu. Spolupracovali aktívne na rozbití republiky so všetkými domácimi i zahraničnými nepriateľmi slobody a nezávislosti našej vlasti. Ľudáci predstavovali najreakčnejší fašistický politický smer.

Komunistická strana Československa odhaľovala sústavne triedny charakter ľudáckej politiky. Poukazovala na to, že za jej nacionalistickými a klerikálnymi heslami sa skrývajú prot ľudové ciele, snaha ešte po hlbšom vykorisťovaní pracujúceho ľudu. Viedla slovenský ľud nielen do boja proti českým, ale aj slovenským kapitalistom. Národné a sociálne túžby sloven-

<sup>15</sup> Kl. Gottwald, *Spisy* I, 21.

ského ľudu mohol vybojovať iba sám pracujúci ľud, vedený robotníckou triedou a jej komunistickou stranou.

\*

Komunistická strana vychádza pri rozbere národnostných problémov vždy z marxisticko-leninských princípov. Čo je to národ? J. V. Stalin napísal: „Národ je historicky sa utvorivšie pevné spoločenstvo ľudí, spojených spoločným jazykom, územím, hospodárskym životom a psychickým založením, prejavujúcim sa v spoločnej kultúre.”<sup>16</sup> Ak vychádzame z tejto definície, sú Slováci svojbytným národom? Kľ. Gottwald a V. Široký opätovne dokázali, že čeština a slovenčina predstavujú dva samostatné jazyky, Česi a Slováci obývajú kompaktné rôzne územia v jednotnej republike, prešli v histórii odlišným hospodárskym vývinom a napokon majú aj viditeľne odlišné psychologické založenie, prejavujúce sa v českej a slovenskej kultúre. Slováci predstavujú teda samostatný, svojbytný národ. „Nemožno teraz, v dnešnom štádiu vývinu hovoriť, že Česi a Slováci sú dve vetvy jedného československého národa, ale treba uznať, že Slováci a Česi sú si síce vo všetkom blízki, ba zo slovanských národov najbližší, ale že sú to dva národy.”<sup>17</sup> Komunistická strana Československa stála vždy na stanovisku, že Slováci predstavujú svojbytný národ.

Marxizmus-leninizmus zdôrazňuje, že národ nie je večná a nezmeniteľná kategória. Národy vznikli po prvý raz v období vyvíjajúceho sa kapitalizmu. Rozvoj kapitalizmu, obchodu a trhu spojil rôzne oblasti s obyvateľstvom, hovoriacim rovnakým jazykom, v jeden celok. Aj „samostatné národné jestvovanie Slovákov sa stalo neodvratnou skutočnosťou v polovici 19. storočia”.<sup>18</sup>

Nacionalistickí odpadlíci zastávali protimarxistické stanovisko aj v otázke svojbytnosti slovenského národa. Clementis, analyzujúc Stalinov definíciu národa, lamentoval, že je ťažko „preplietaf sa labyrintom rôznych definícií národa a vyberaf si vhodný tovar”. Prečo nevyhovovala Clementisovi vedecská definícia J. V. Stalina? Preto, že táto definícia dáva jednoznačne kladnú odpoveď na otázku, či Slováci predstavujú svojbytný národ a znemožňuje malomeštiacke kolísanie pri riešení tohto problému. Clementis sa obával záverov, ktoré vyplývajú z marxisticko-leninskej definície národa pre praktickú politickú činnosť. Výslovne napísal, že ak sa niekto postaví za stalinské podstatné znaky národa a uzná ich absolútnu platnosť, berie na seba tiež povinnosť ich konzekventnej aplikácie. A práve to mu nebolo po vôli.

<sup>16</sup> J. V. Stalin, *Marxizmus a národnostná a koloniálna otázka*, Bratislava 1952, 11.

<sup>17</sup> V. Široký, c. d., 102.

<sup>18</sup> Tamže, 44.

Buržoázni nacionalisti, ktorí sa vydávali za komunistov, nemohli však otvorene zamietaf marxisticko-leninské náhľady. Vydávali sa preto za ich zástancov a usilovali sa ich pritom skomoliť a sfaľšovať. Clementis napísal, že by sa v zmysle Stalinovej definície ťažko dokazovalo, že už jestvuje československý národ. Ale vraj ešte ťažšie by bolo dokázať, že Slováci sú svojbytným národom. Clementis faľšujúc objektívnu skutočnosť a podstatu marxisticko-leninskej definície národa dochádza k nevedeckému a lživému záveru, že podľa tejto definície „Slováci samostatným národom neboli, nie sú a pravdepodobne pri dnešných tendenciách vývinu ani ním nebudú, ba dokonca na druhej strane sa nevylučuje možnosť vzniku československého národa v budúcnosti, zodpovedajúceho všetkým uvedeným požiadavkám”. K takým absurdným a protistranickým náhľadom dochádzali buržoázni nacionalisti faľšovaním marxisticko-leninského učenia o národnostnej otázke.

Nacionalistickí zradcovia nezastávali však jednoznačné stanovisko k národnostným problémom. Prikláňali sa síce vždy k buržoázii, ale podľa situácie a „kunjunktúry” raz k jej „čechoslováckemu” smeru, inokedy zas k ľudákom. V spomenutom prípade faľšoval Clementis stalinskú definíciu národa v prospech českej buržoázie. V období nástupu fašizmu prešli buržoázni nacionalisti na stanovisko ľudáckeho separatizmu. Faľšovanie vedeckej definície národa ich priviedlo napokon k celkovému komoleniu marxisticko-leninského učenia o národnostnej otázke.

Komunistická strana poukazovala na to, že takzvaná slovenská otázka za kapitalistickej republiky vyplýva predovšetkým z vykorisťovania Slovenska českým finančným kapitálom a z úsilia ľudáckej buržoázie zaistiť si monopol na zdieranie slovenského pracujúceho ľudu. Husák však napísal, že Slovensko sa stalo polokolóniou českého kapitalizmu, lebo česká buržoázia bola múdrejšia a slovenskí politickí predstavitelia roku 1918 boli naopak naivní. To bolo vraj príčinou, že Československá republika dostala ráz „národného” štátu československého, s vedúcim nositeľom štátnej moci národom československým a centralistickým štátnym usporiadaním. Husákovu vysvetľovanie otázky má idealistický charakter. Usiluje sa vysvetliť vývin pomerov v buržoáznodemokratickej republike nie z väčšej hospodárskej moci českej buržoázie a z jej hospodárskych a politických snažení, ale z múdrosti českých kapitalistov a z hlúposti slovenských.

Pre politiku komunistickej strany bolo dôležité zaujať revolučný postoj k českej a slovenskej buržoázii. Zradcovská činnosť nacionalistov sa odrážala aj v postoji k tejto dôležitej otázke triedneho zápasu. Clementis sa pýtal: k akým prakticko-politickým dôsledkom by to viedlo, ak by sme prijali náhľad, že Slováci sú samostatný národ? Viedlo by to, podľa neho, k stotožňovaniu sa s názormi ľudákov. Bo? proti českej buržoázii skrýva vraj v sebe ochranu slovenskej buržoázie. Clementis zdôrazňoval, že komu-

nistická strana sa musí usilovať bojovať nie na dva fronty, ale len proti jednému táboru buržoázie. „Bojovať na dva fronty? Nie, jeden potrebujeme!“ — hovoril Clementis. Požiadavka boja proti jednej časti buržoázie pri súčasnom tolerovaní snáh druhej časti znamenala v podstate zúčastniť sa boja v radoch jedného tábora kapitalistov proti ich konkurentom v druhom tábore. Clementis žiadal v tomto období, aby robotnícka trieda a komunistická strana bojovali za záujmy českých kapitalistov proti slovenskej ľudáckej buržoázii. Toto stanovisko predstavovalo zradu na životných záujmoch robotníckej triedy, lebo odvádzalo pracujúci ľud od samostatného boja za vlastné požiadavky a ciele.

\*

O aké vzťahy sa medzi českým a slovenským národom usiluje Komunistická strana Československa?

Ukázali sme, že komunistická strana zastávala vždy náhľad o svojbytnosti slovenského národa. Strana však vždy zdôrazňovala, že Česi a Slováci nepredstavujú hociaké dva národy, ale dva neobyčajne blízke a bratské národy. V ranom stredoveku vytvorili Česi a Slováci spoločný štát, Veľkomoravskú ríšu. Českí husiti rozosievali na Slovensku odbojové myšlienky vzbury proti katolíckej hierarchii a feudálnemu vykorisťovaniu a útlaku. Slovenské obrodenecké hnutie bolo ideovo úzko spojené s českým obrozením. Až do roku 1848 mali Česi a Slováci spoločnú spisovnú reč. Aj dnes sú si slovenská a česká reč veľmi podobné. Napriek tomu, že Slováci žili skoro tisíc rokov v rámci Uhorska, predsa prežívali dôležité úseky svojich dejín spoločne s Čechmi. Spájali ich napr. spoločný boj proti národnostnému útlaku v Rakúsko-uhorskej monarchii. Neobyčajne úzke kultúrne styky boli vždy medzi Slovenskom a českými krajinami. Veľké osobnosti, ako Kollár, Šafárik, Němcová, Ivan Hálek, Jilemnický a iní — vyjadrujú spoločné osudy našich národov. Pri kolíske slovenského robotníckeho hnutia a revolučnej tlače stáli českí súdruhovia. Okolnosť, že najväčšia osobnosť českých dejín, Klement Gottwald, začal svoju revolučnú činnosť na Slovensku a významne sa podieľal na kladení základov revolučnej komunistickej strany na Slovensku, priam symbolicky vyjadruje jednotu záujmov českej a slovenskej robotníckej triedy. Vytvorenie jednotnej Československej republiky bolo preto prirodzeným dôsledkom dejinného vývinu našich národov. Československá štátna idea má hlboké historické korene. Dejinná skúsenosť dokazuje, že slovenský národ mohol uskutočňovať svoje národné a sociálne túžby nie bojom proti českému národu, ale naopak iba v úzkej spolupráci s ním, bojujúc bok po boku s demokratickými silami českého ľudu, v prvom rade s českou robotníckou triedou.

Komunistická strana uplatňovala vždy dôsledne marxisticko-leninské nacionálne princípy. Za kapitalistickej republiky opätovne upozorňovala, že hospodárski a politickí činitelia, ktorí udržuju nerovnosť medzi českým a slovenským národom, pomáhajú vlastne zahraničnému fašistickému nepriateľovi. Strana vystúpila opätovne s návrhmi na riešenie vzťahov medzi Čechmi a Slovákmi. Roku 1937 predložila napríklad verejnosti Plán hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho povznesenia Slovenska, ktorý navrhoval celý rad opatrení, ktoré mali zabezpečiť rozvoj Slovenska v jednotnej Československej republike. Tento plán, „uskutočniteľný v najbližšom čase a pri daných možnostiach,” navrhoval predovšetkým odstrániť rozdiel medzi zaostalým Slovenskom a vyspelejšími českými krajinami. Žiadal takú orientáciu hospodárskej politiky, ktorej smernicou by bolo v silnej miere podporovať na Slovensku rozvoj priemyslu, pričom cieľom tohto úsilia mala byť industrializácia Slovenska. Súčasne žiadali komunisti podporu slovenského pôdohospodárstva, aby sa čím skôr pozdvihlo aspoň na úroveň poľnohospodárstva českého. Komunistická strana Československa zdôrazňovala, že splnenie požiadaviek, vytýčených v pláne, je v záujme obranyschopnosti republiky a zbraňou proti zahraničným i domácim nepriateľom. Splnenie oprávnených požiadaviek slovenského ľudu by bolo izolovalo separatizmus v slovenskom národe. No rady komunistov neboli vypočuté. Buržoázia dokázala, že nie je schopná riešiť národnostnú otázku, lebo kapitalistický a nacionálny útlak sú od seba neodlučiteľné.

Oslobodenie republiky Sovietskou armádou umožnilo nastolenie ľudovodemokratického poriadku. To vytvorilo predpoklady pre marxisticko-leninské riešenie vzťahov medzi Čechmi a Slovákmi. Komunistická národnostná politika sa neuspokojuje iba formálnym vyhlásením rovnoprávnosti národov, ktoré sa dobrovoľne spojili v spoločnom štáte. Žiada, aby všetky národy mali možnosť všestranného hospodárskeho, politického a kultúrneho rozvoja, aby národy, ktoré predtým trpeli pod národnostným útlakom, mohli čo najskôr vo svojom vývine dohnať vyspelejší národ. Kl. Gottwald napísal, že „nestačí uspokojiť sa všeobecnou rovnoprávnosťou politickou. Základňou ozajstnej jednoty musí sa stať vyrovnanie hospodárskych a sociálnych pomerov v českých krajinách a na Slovensku, rovnaká životná i kultúrna úroveň oboch národov.”<sup>19</sup> Komunistická strana sa teda opiera o náhľad, podľa ktorého po uskutočnení politického zrovnoprávnenia našich národov sa vytvorili aj materiálne predpoklady pre plné využitie tohto práva slovenským národom. Industrializácia Slovenska a v súvisi s ňou zabezpečenie všestranného rozvoja Slovenska tvorí preto hlavný obsah politiky komunistickej strany v slovenskej otázke.

<sup>19</sup> Kl. Gottwald, *Za večné bratstvo Čechov a Slovákov*, Bratislava 1949, 122.

V uskutočňovaní industrializácie Slovenska sme dosiahli veľké úspechy. Priemyslová výroba vzrástla roku 1953 oproti roku 1948 2,4-krát, a oproti roku 1937 4,5-krát. Strojárska výroba vzrástla za prvú päťročnicu na 4,5-násobok. Podiel hrubej priemyselnej výroby na celkovej hrubej výrobe priemyslu a pôdohospodárstva činil na Slovensku roku 1953 70% oproti 55% roku 1948 a 40% roku 1937. Počet zamestnancov v priemysle roku 1953 vzrástol oproti roku 1948 o 55%. Podiel slovenskej priemyselnej výroby na celkovej priemyselnej výrobe Československa vzrástol z 13,9% roku 1948 na 16,1% roku 1953. Slovensko prestalo byť teda zaostalou agrárnou krajinou, stalo sa krajinou priemyslovo-pôdohospodárskou s moderným priemyslom. Tak rýchly rozvoj hospodárskeho, politického a kultúrneho života mohlo dosiahnuť preto, lebo socialistická industrializácia Slovenska sa opierala a opiera o pomoc českej robotníckej triedy a vyspelého českého priemyslu, o mohutné finančné a technické zdroje celého československého hospodárstva. Bez tejto pomoci by spriemyselnovanie Slovenska bolo nemožné. V skutočnosti, že nositeľom novej národnostnej politiky, nového pomeru Čechov a Slovákov v ľudovodemokratickej republike je český a slovenský pracujúci ľud a predovšetkým jednotná robotnícka trieda, je záruka výstavby šťastného Slovenska v socialistickom Československu.

Nepriatelia socializmu si uvedomujú, že v priateľstve českého a slovenského ľudu je veľká sila republiky. Usilujú sa preto toto priateľstvo narušiť. Najnebezpečnejšou zbraňou rozoštvávania národov je ideológia buržoázneho nacionalizmu. Nacionalistickí agenti buržoázie hlásajú, že pracujúci sa nemajú združovať a bojovať za samostatné triedne ciele, ale v spolupráci s buržoáziou na národnostnom základe. Dokazujú, že robotnícka trieda a buržoázia majú spoločné záujmy a musia preto postupovať v jednom šiku. Z týchto náhľadov vychádzali aj buržoáznonacionalistickí zradcovia v Komunistickej strane Slovenska.

Podstata slovenského buržoázneho nacionalizmu spočíva v tom, že sa na národnostnú otázku díval izolovane, oddelene od otázok triedneho boja, od boja proti imperializmu, od otázky politickej moci v krajine. Zradné stanovisko nacionalistov sa prejavovalo v ich spoločnom postupe so slovenskými kapitalistami proti českej robotníckej triede a Komunistickej strane Československa pri riešení hospodárskych, politických a kultúrnych otázok výstavby socializmu. Bol to postup, zameraný v podstate proti slovenskému pracujúcemu ľudu, proti industrializácii Slovenska.

Skúsenosť dokazuje, že nacionalistická ideológia odvádza pozornosť ľudových mas od sociálnych otázok, od otázok triedneho boja a socialistickej výstavby a koniec-koncov od marxisticko-leninského riešenia národnostnej otázky. Vytvára priaznivú pôdu pre lživú propagáciu „súladu“ záujmov buržoázie a pracujúceho ľudu, pre zastieranie triednych cieľov

proletariátu. Buržoázny nacionalizmus je zákernou zbraňou kontrarevolúcie v jej úsilí o zvrátenie výstavby socializmu a reštauráciu kapitalizmu.

„Nemožno hovoriť, že odsúdením Husáka a spol. boli všetky podobné nesprávne názory zo Slovenska odstránené“<sup>20</sup> — povedal K. Bacílek na X. sjazde KSČ. Nacionalistické náhľady majú totiž veľkú zotrvačnosť v myšliach ľudí a treba proti nim sústavne bojovať. Po odhalení a odsúdení nacionalistických zradcov prejavuje sa buržoázny nacionalizmus v nových formách. Nebojuje už väčšinou otvorene, ale používa zastreté, zahalené formy boja proti jednote našich národov a republiky. Vyvoláva pritom zdanie, že má kladný vzťah k výstavbe socializmu.

V čom sa prejavuje dnes buržoázny nacionalizmus na Slovensku? Predovšetkým v tom, že nepovažuje industrializáciu Slovenska za nerozlučnú súčasť socialistickej výstavby republiky a jej problémy posudzuje a rieši izolovane od celoštátnych hospodárskych a politických otázok. Toto separatistické stanovisko znemožňuje centrálné riadenie a plánovanie hospodárstva republiky, usiluje sa vyvolávať nedôveru k strane a vláde, zoslabuje jednotu našich národov a republiky. Toto nacionalistické stanovisko, aplikované pri riešení rôznych dielových otázok socialistickeho hospodárstva na Slovensku, zapríčiňuje veľké hospodárske a politické škody. Tak napríklad trpenie čiernych stavieb a zakáľáčiek, neplnenie plánu výkupu, rozkrádanie štátnych fondov, porušovanie štátnej disciplíny — trpené z „nacionálnej“ solidarity — rozvracia ľudovodemokratické hospodárstvo. Skúsenosť ukazuje, že za touto „zhovievavosťou“ stojí často triedny nepriateľ.

Buržoázny nacionalizmus sa prejavuje aj v podceňovaní významu slovenských národných orgánov, Slovenskej národnej rady a Sboru povereníkov. Ich úlohou je pri dodržiavaní celoštátnych zákonov vydávať zákony v otázkach regionálnych, technických, zdravotníckych, kultúrnych a pod. Slovenské národné orgány riešia teda dôležité otázky hospodárskeho, politického a kultúrneho života Slovenska. Neplnenie tejto úlohy, k čomu nabádajú buržoázni nacionalisti, zabrzdiло by socialistický rozvoj Slovenska a viedlo by k zoslabeniu jednoty našich národov. Boj proti týmto škodlivým náhľadom je preto príkazom každodenného života.

Výrazom buržoázneho nacionalizmu je aj nedoceňovanie pomoci českej robotníckej triedy v industrializácii Slovenska, preceňovanie vlastnej práce a výsledkov, šírenie nedôvery k českým technikom, ktorí nám pomáhajú stavať závody, mosty, železnice a pod., nepochopenie potreby celoštátnych ministerstiev pre kľúčové úseky, šírenie odporu voči českým profesorom a docentom na vysokých školách, bez ktorých by sme nemohli tak úspešne budovať slovenské vysoké školstvo a pod. Buržoázny nacionalizmus nabáda

<sup>20</sup> Diskusný príspevok K. Bacílka na X. sjazde KSČ, Pravda z 15. VI. 1954.

aj k liberálnemu postoju k závažným ideologickým chybám v kultúrnom a vedeckom živote a k zmierlivosti voči bojovým predstaviteľom buržoáznej kultúry. Hlásenie bezzásadovosti v ideologických otázkach je obzvlášť nebezpečné. Usiluje sa zraniť ľudovodemokratickú spoločnosť na najcitlivejšom mieste, chce ju zviesť z cesty marxizmu-leninizmu. Trpenie prejavov buržoáznej ideológie podvahuje zdarný rozvoj socialistickej nadstavby a posilňuje zotrvačnosť zvyškov buržoáznej ideológie v mysliach pracujúceho ľudu. Aj najnovšie formy prejavov buržoázneho nacionalizmu sú teda nebezpečnou zbraňou triedneho nepriateľa. Treba preto proti nim húževnato bojovať.

\* \* \*

Buržoázny nacionalizmus sa dnes objavuje v nerozlučnej súvislosti s kozmopolitizmom. Podstata buržoázneho kozmopolitizmu spočíva v tom, že sa za ním skrývajú plány amerického imperializmu na dobytie svetovlády. Najrôznejšie teórie o zastaralosti princípu národnej slobody, plány na vytvorenie „svetovlády“ ako všelieku proti sociálnej biede, návrhy na zriadenie „Spojených štátov európskych“ — také sú dnešné formy zdôvodňovania snáh a cieľov imperializmu. Buržoázny kozmopolitizmus je ideológiou reakčnej imperialistickej buržoázie vo všetkých krajinách, ktorá sa obáva boja ľudových mas o povalenie kapitalizmu a nastolenie socializmu, a hľadá preto upevnenie svojich triednych pozícií pod „ochrannými“ krídlami najútočnejšieho amerického imperializmu. Zradná československá buržoázia, ktorú pozbavil ľud hospodárskej a politickej moci, dala sa celkom do služieb amerických útočníkov. Osnuje pikle proti slobode a nezávislosti našich národov, aby ich priviedla do koloniálnej závislosti na svojich chleboдарcoch. Zdôvodňuje svoje úsilie kozmopolitickými náhľadmi, ktoré propagovali a do života uvádzali aj zradní buržoázni nacionalisti, dávni agenti buržoázie. Všetci poctiví československí vlastenci bojujú odhodlane proti všetkým formám prejavu kozmopolitických náhľadov.

Komunistická strana ukazuje, že robotnícka trieda je najdôslednejším predstaviteľom národnej hrdosti a opravdivého vlastenectva. V antagonistickej triednej spoločnosti je pojem vlastenectva protirečivý. Vlastenectvo v nej znamená lásku a oddanosť k robotníckej triede a pracujúcemu ľudu a nenávisť k vládnúcim triedam. Komunisti boli v kapitalistickej republike najvirelejšími vlastencami, lebo obeťavo bojovali za oslobodenie ľudových mas a za zvrhnutie kapitalizmu. V ľudovodemokratickej spoločnosti, ktorá odstraňuje vykorisťovanie človeka človekom, stáva sa vlastenectvo jedinou, nedeliteľnou láskou k národu a štátu. Likvidovanie kapitalistického zriadenia odstraňuje živly, ktorých „vlastenectvo“ bolo spojené s bohatstvom a zdieľaním pracujúceho ľudu. Robotnícka trieda, vedúca sila ľudovodemokratic-

kej spoločnosti, je najdôslednejším zástancom národných záujmov. Komunistická strana učí, že pracovná iniciatíva a tvorivosť, socialistický vzťah k práci, zlepšovanie výrobného procesu, úroveň a kvalita v umeleckej tvorbe, vo vede a literatúre, vynaliezavosť v technike — to sú dnes hlavné znaky opravdového vlastenectva.

Strana však neprestajne zdôrazňuje, že naše vnútropolitické dianie nemôžeme posudzovať izolovane od medzinárodno-politických udalostí. Naše napredovanie k socializmu môžeme zaručiť iba v pevnom internacionálnom zväzku s národmi Sovietskeho sväzu, Čínskej ľudovej republiky, krajín ľudovej demokracie a s revolučnými silami kapitalistických a koloniálnych krajín. Strana preto vždy bojovala proti náhladam, ktoré sa usilovali postaviť do protikladu socialistické vlastenectvo a proletársky internacionalizmus. Lebo „náš proletársky internacionalizmus nielen nevyklučuje, ale naopak, je práve predpokladom toho, že sme najlepšími a najoddanejšími bojovníkmi za národnú slobodu”.<sup>21</sup> Proletársky internacionalizmus spočíva na pochopení skutočnosti, že len medzinárodným bojom proletariátu všetkých krajín je možné definitívne likvidovať kapitalizmus, zaistiť svetový mier a dospieť ku komunizmu. Robotnícka trieda každej krajiny vedie pritom svoj boj predovšetkým proti vlastnej národnej buržoázii, za oslobodenie svojho ľudu od národného a sociálneho útlaku. Bez socialistického vlastenectva niet teda ani proletárskeho internacionalizmu. Socialistické vlastenectvo je práve vyššou formou prejavu a vývinu proletárskeho internacionalizmu.

Komunistická strana zdôrazňuje, že najdôležitejším meradlom socialistického vlastenectva a proletárskeho internacionalizmu na Slovensku je vzťah k českému národu a k Sovietskemu sväzu. Vysvetlili sme už význam bratského spolunažívania českého a slovenského ľudu. Strana vyzdvihuje, že pomer k Sovietskemu sväzu je od čias jeho vzniku hlavným meradlom skutočného proletárskeho internacionalizmu a socialistického vlastenectva. „Skúšobným kameňom v správnom nazeraní na národnostnú otázku a vo výchove k internacionalizmu je pomer k Sovietskemu sväzu.”<sup>22</sup> Platí to obzvlášť v dnešných časoch zostreného boja proti imperializmu a silám vojny. Každý úprimný československý vlastenec usiluje sa preto neprestajne za vrelé priateľstvo republiky k veľkej krajine socializmu.

Komunistická strana, dôsledný bojovník proti nacionalizmu a kozmopolitizmu, učí, že buržoázna ideológia vedie zákonite k nacionálnemu nihilizmu, lebo popiera význam rozvoja národných tradícií a kultúry. V socialistickom vlastenectve sa harmonicky spájajú národné tradície a životné záujmy pracujúceho ľudu. Robotnícka trieda je zákonitým dedičom všetkého

<sup>21</sup> V. Široký, c. d., 54.

<sup>22</sup> Plenárne zasadnutie ÚV KSS 18.—19. XII. 1953, Bratislava 1953, 12.

najcennejšieho v kultúrnej, umeleckej a vedeckej tvorbe, čo vytvorili za stáročia predošlé generácie pracujúceho ľudu. Nová socialistická kultúra nevzniká vo vzduchoprázdne, ale je pokračovaním toho, čo už predtým vytvorili najlepší predstavitelia kultúry slovenského národa. Musíme si uvedomiť marxisticko-leninskú poučku, že „socialistická kultúra nepadá z neba. Socialistická literatúra, práve táto literatúra má nadväzovať na kultúrne dedičstvo, postavené v jarme feudálnej a kapitalistickej spoločnosti, na to najlepšie a najpokrokovejšie, čo nám minulosť zanecháva. A my túto pokrokovú, ľudovú tradíciu máme, máme sa teda o čo opierať, na čom stavať“.<sup>23</sup>

Komunistická strana podčiarkuje, že treba postaviť do služieb socializmu najlepšie národné tradície a vytvoriť z nich silu, ktorá pomáha v budovateľskom úsilí. Je našou úlohou vybrať zo starého všetko dobré, cenné a umelecké, rozvíjať to a obohacovať novým a dať do služieb robotníckej triedy a výstavby socialistickej spoločnosti. Úlohou vedeckých, kultúrnych a umeleckých pracovníkov je usilovné prehodnocovanie odkazu minulosti. Komunistická strana teda učí nie potláčať, ale rozvíjať na novej základni socializmu všetko najlepšie, čo ľud vytvoril v minulosti. Také sú úlohy komunistov a pracujúceho ľudu, tvorcov novej socialistickej spoločnosti v boji za novú socialistickú kultúru, v boji za víťazstvo marxizmu-leninizmu, v boji proti buržoáznemu nacionalizmu a kozmopolitizmu.

\* \* \*

Všestranná činnosť komunistickej strany je krásnym príkladom tvorivého poňatia a rozvitia marxizmu-leninizmu. Učí, ako postupovať pri budovaní socializmu v našej vlasti. Rieši problémy socialistickej výstavby v mestách a na dedinách, menovite otázky socialistického priemyselňovania Slovenska. Povzbudzuje k ďalšiemu prehĺbeniu a rozšíreniu socialistického súfaženia. Ukazuje malým a stredným roľníkom cestu k šťastnému životu dediny. Podčiarkuje, že cieľom všetkých našich snažení je neustále zvyšovanie životnej a kultúrnej úrovne ľudu. Nabáda k utužovaniu bratských vzťahov medzi českým a slovenským národom. Upevňuje priateľstvo so Sovietskym sväzom. Učí neprestajne bojovať proti buržoáznej ideológii. Dáva smernice vede, kultúre a umeniu, ako sa podieľať na socialistickej výstavbe. Bohaté dejiny Komunistickej strany nás učia, ako používať marxisticko-leninskú ideológiu na každom úseku hospodárskeho, politického a kultúrneho života našej vlasti.

<sup>23</sup> V. Široký, c. d., 166.